

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด
ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
The role of monks in the administration of temples
in the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province

พระครูวาปีธรรมวิโรจน์ (ประศาล นีวัฒน์)^{1*} ภักดี โพธิ์สิงห์² ยูภาพร ยูภาส²
E-mail: marood1987.555@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางปริยัติธรรม 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร และผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย จำนวน 213 รูป โดยการกำหนดขนาดโดยใช้สูตร ทาร์โรว์ ยามาเน่ ในการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t - test และ One - way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางปริยัติธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ได้แก่ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการทำงาน และมอบหมายให้ตรงกับความสามารถของบุคคลที่นำไปนำไปปฏิบัติ ควรจัดรูปแบบคณะกรรมการบริหารงานด้านการจัดวัดและได้รับการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องกับงานคณะสงฆ์ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คอยชี้แนะส่งเสริมพระสงฆ์ มีการกำหนดนโยบายและมอบหมายงาน โดยเอาใจใส่ดูแลและติดตามประเมินผล

คำสำคัญ: บทบาท เจ้าอาวาส การบริหาร วัด เขตปกครองคณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the role of monks at the abbot level in the temple administration. in the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province 2) to compare the role of the abbot level monks in the temple administration. In the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, classified by rank, age, ordination period secular qualification moral education 3) to study the recommendations on the role of monks at the abbot level in the temple administration in the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, where the researcher used a combined research model. during qualitative research by collecting research data from in-depth interviews with the primates, parents of the Sangha, Muang District, Yasothon Province, and knowledge experts, totaling 10 person, and quantitative research. The sample consisted of 213 monks in Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, belonging to the Maha Nikaya Sangha Council by size determination using Taro Yamane formula in stratified sampling and simple random sampling. The tools used in the research were questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, frequency, standard deviation, t-test and one-way ANOVA.

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

The results of the research showed that 1) the role level of the monks at the abbot level in the temple administration In the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, it was found that the overall level was at a high level. In the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, classified by rank, age, ordination period secular qualification moral education Educational qualification in morals Overall, there was no difference. 3) Recommendations on the role of monks at the abbot level in the temple administration. In the Sangha Administration Area, Muang District, Yasothon Province, namely, participation should be created in planning and prioritizing work. and assigned to match the ability of the person implementing it The board should be formatted. The administration of the temple arrangement and was considered by those involved in the clergy work. should behave as a good role model, guide and encourage the monks There are policies and assignments. by taking care and monitoring and evaluating

Keywords: role, abbot, administration, temples, the Sangha administration area

ความเป็นมาของปัญหา

คำว่า “พระสังฆาธิการ” มาจากคำว่า “สังฆ” และคำว่า “อธิการ” รวมเป็น พระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่า พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์หรือภิกษุผู้ทำงานในคณะสงฆ์ โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง พระสังฆาธิการ จึงหมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ตามกฎหมายอาญา มาตรา 24 พ.ศ. 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ โดยกำหนดตำแหน่งพระภิกษุดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับชั้นไว้ อันได้แก่ ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะมีอำนาจเต็มตามกฎหมายคณะสงฆ์ กฎมติคำสั่งของมหาเถรสมาคม โดยครอบคลุมงานทุกส่วนในเขตปกครองหรือในวัด (พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม, 2559)

วัด เป็นสถาบันที่มีบทบาทในการพัฒนาสังคม เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา แหล่งเรียนรู้วิชาการ เป็นสถานที่อบรมประชาชนทั่วไปให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยแห่งแรกในสังคมไทยจึงเกิดขึ้นที่วัด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ซึ่งการสร้างวัดแต่ละวัดจะเป็นไปตามเศรษฐกิจและสังคมของถิ่นนั้นๆ และวัดในทางพระพุทธศาสนามีฐานะทางกฎหมาย เป็นนิติบุคคลเท่าเทียมกัน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้การปกครองในวัดเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสมีอำนาจและเป็นผู้แทนของวัด คุณสมบัติของเจ้าอาวาสมีต้องพรรษา 5 พรรษา และเป็นผู้ทรงเกียรติคุณเป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในท้องถิ่นนั้น การบริหารวัดของเจ้าอาวาสในปัจจุบันจำแนกได้เป็น วัดขนาดเล็ก วัดขนาดกลาง วัดขนาดใหญ่ วัดที่มีขนาดเล็กมีพระสงฆ์อยู่ 2-3 รูป ก็มี ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในชนบทประชาชนส่วนใหญ่ยากจนขาดปัจจัยในการดำรงชีวิต เจ้าอาวาสขาดการศึกษา ขาดการดูแลเอาใจใส่จากประชาชน บริหารวัดแบบครอบครัว ประชาชนยึดติดกับประเพณีเก่าๆ และยึดติดกับตัวบุคคล วัดขนาดกลางมีฐานะปานกลางมีทรัพย์สินปานกลาง และวัดขนาดใหญ่มีพระภิกษุ-สามเณร 20 รูปขึ้นไป จากการที่วัดมีลักษณะ ขนาด ฐานะที่แตกต่างกัน อยู่ในชุมชนที่แตกต่างกัน บางวัดตั้งอยู่ในเมืองมีความเจริญทางวัตถุสูง วัดมีรายได้มาก บางวัดตั้งอยู่ในชนบทมีรายได้น้อย บางครั้งถึงขั้นขาดแคลนการเงิน บางวัดบริหารแบบไม่โปร่งใส ขาดเจ้าอาวาสที่มีความรู้ เกิดผลเสียกับศาสนสมบัติทรัพย์สินการเงินของวัด ต้องแต่งตั้งไวยาวัจกรรับผิดชอบ

การที่พระสังฆาธิการ หรือเจ้าอาวาส จะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนขึ้นอยู่กับการบริหารหมู่คณะหรือการปกครองดูแล ตลอดทั้งแนะนำสั่งสอนอบรมพระภิกษุ-สามเณร และคฤหัสถ์ที่มีอยู่ในวัดให้ประพฤติตนอยู่ในธรรมวินัย ตัวผู้บริหารถือได้ว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่ได้รับอำนาจอันชอบธรรมในการบริหารวัดในพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกันตามกฎหมายของบ้านเมือง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และประกาศของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย และผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัดก็คือ “เจ้าอาวาส” นั่นเอง กฎหมายอาญา มาตรา (พ.ศ. 2535) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ (สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. ม.ป.ป.) กำหนดไว้ว่า เจ้าอาวาสต้องมีคุณสมบัติทั่วไป มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง มีความประพฤติเรียบร้อยตามธรรมวินัย เป็นผู้ฉลาดในการปกครอง ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นโรคเรื้อนหรือวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน ไม่เคยถูกถอดถอนหรือปลดจากตำแหน่งใดเพราะมีความผิดมาก่อน และนอกจากนั้นต้องมีคุณสมบัติ คือมีพรรษา 5 พรรษา เจ้าอาวาสยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พุทธศาสนิกชนมากที่สุดที่จะช่วยจรจรพระพุทธศาสนา ปลุกฝังความศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชน หน้าที่ของเจ้าอาวาส คือเป็นการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ตามกฎหมายในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

ต่อส่วนรวม มี 4 ด้าน คือ 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี 2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม 3) เป็นธุระในการศึกษา อบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ และ 4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล นอกจากนั้นยังเป็นผู้ทรงเกียรติ เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ ในท้องถิ่นนั้น

จังหวัดยโสธร เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำชี ได้ชื่อว่าเป็นเมืองบั้งไฟ เป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนานกว่า 200 ปี มีคำขวัญประจำจังหวัดว่า “เมืองบั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ” มีประชากร 539,542 คน มีผู้นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 537,171 คน คิดร้อยละ 99.47 ของประชากร จำนวนวัดที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมการศาสนา จำนวน 661 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยโสธร. 2562) เขตอำเภอเมืองยโสธรตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด แบ่งพื้นที่การปกครองทางบ้านเมืองออกเป็น 18 ตำบล และแบ่งการปกครองคณะสงฆ์ออกเป็น 20 ตำบล มีวัดที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง 137 แห่ง มีพระภิกษุ 455 รูป และสามเณร 80 รูป การบริหารวัดของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองยโสธร บางวัดมีความคล้ายคลึงกันโดยส่วนรวม คือ เจ้าอาวาสปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ชาวบ้านก้าวก่ายการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ไม่เคารพในตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าอาวาส การขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านหรือพระสงฆ์ด้วยกันเอง วัดควรมีการบริหารจัดการอย่างไรนั้น เป็นสิ่งที่คณะสงฆ์และพุทธบริษัท รัฐบาลส่วนราชการควรจะร่วมกันคิด อาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการมาร่วมกันคิดด้วย เป็นการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมปัจจุบันอย่างถูกต้อง เพราะวิถีชีวิตของสังคมไทยจะมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่ เกิดจนถึงตาย จึงทำให้พระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันกัน และบทบาทตามคาดหวังทั้งความคิด หรือความต้องการของบุคคล ด้วยการให้คำแนะนำทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติ ปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน และเป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน จะต้องทำหน้าที่เป็นทั้ง ผู้บริหาร ผู้นำ และผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการเป็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติหน้าที่เพราะพระสังฆาธิการ นอกจากจะมีความรู้ความสามารถมีบารมีมีคุณธรรม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้ว จะต้องมียุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงของวัดแล้วยังได้ชื่อว่า “เป็นผู้นำทางวิญญาณ” ของประชาชน พระสังฆาธิการต้องเป็นผู้นำต้องมีคุณสมบัติเช่นมีสติปัญญาความรู้ความดีงามแล้ว ยังมีวิสัยทัศน์มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง ในช่วงกรอบระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมานั้น ยังไม่พบว่ามีการศึกษาและค้นหากลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะมีการสำรวจ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ การบริหารวัดของเจ้าอาวาสเพื่อจัดทำกลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนา สำหรับเจ้าอาวาสได้นำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัดแต่ละแห่งต่อไป ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้า วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการบริหารวัดในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ที่ต่างกันมีบทบาทในการบริหารวัดที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พระภิกษุ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย จำนวน 455 รูป

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ พระภิกษุ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย จำนวน 213 รูป ได้มาโดยการกำหนดขนาดโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, Taro. 1973) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นและการสุ่มแบบง่าย (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) อายุ 2) ระยะเวลาอุปสมบท 3) การศึกษาทางโลก 4) การศึกษาทางธรรม 5) การศึกษาทางเปรียญธรรม และ 6) สมณศักดิ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 42 คน แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับโดยรวม (Item total Correlation) มีค่าระหว่าง .157-.874 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) งานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่น .902

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรายงานตัวจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการออกสุ่มสัมภาษณ์/สอบถามกลุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อพระภิกษุตามวัดของกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบข้อคำถามครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจกเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อจนได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

- 1) นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง
- 2) นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้ว ลงรหัสตามแบบ (Coding Form)
- 3) นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อมากำหนดเกณฑ์ของการให้คะแนน ดังนี้

การจัดกระทำคะแนนระดับขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยแบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Lilert's Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
มาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์การให้ความหมายค่าเฉลี่ย (รังสรรค์ สิงห์เลิศ. 2551, น. 186) ตามสูตร ดังนี้

เกณฑ์คะแนนระดับการปฏิบัติงาน 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับคะแนน 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด
- ระดับคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย
- ระดับคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง
- ระดับคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก
- ระดับคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวน และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5.2.3 ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของพระลูกวัดที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t-test ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบตัวแปรที่มีจำนวน 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA or F-test) สำหรับตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป สำหรับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ กำหนดใช้ที่ระดับ .05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD (Least Significant Difference Test)

5.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ในแต่ละด้าน ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกเป็นรายด้าน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	ระดับบทบาท		แปลผล	อันดับที่
	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	3.81	0.79	มาก	4
2. ด้านการจัดองค์การ	3.96	0.86	มาก	1
3. ด้านการนำ	3.84	0.73	มาก	3
4. ด้านการควบคุม	3.95	0.78	มาก	2
โดยรวม	3.89	0.79	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดองค์การ ($\bar{x} = 3.96$) ด้านการควบคุม ($\bar{x} = 3.95$) ด้านการนำ ($\bar{x} = 3.84$) ด้านการวางแผน ($\bar{x} = 3.81$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามสมณศักดิ์ที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	สมณศักดิ์				t	Sig.
	ไม่มีสมณศักดิ์		มีสมณศักดิ์			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	3.83	0.79	3.67	0.79	1.12	.27
2. ด้านการจัดองค์การ	3.99	0.86	3.80	0.86	1.10	.28
3. ด้านการนำ	3.84	0.74	3.82	0.72	0.17	.87
4. ด้านการควบคุม	3.96	0.79	3.88	0.67	0.56	.58
รวม	3.90	0.72	3.79	0.70	0.83	.41

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.265	5	.253	.414	.838
	ภายในกลุ่ม	126.306	207	.610	-	-
	รวม	127.571	212	-	-	-

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามระยะเวลาอุปสมบทที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.643	4	.911	1.529	.195
	ภายในกลุ่ม	123.928	208	.596	-	-
	รวม	127.571	212	-	-	-

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.934	4	.484	.801	.526
	ภายในกลุ่ม	125.637	208	.604	-	-
	รวม	127.571	212	-	-	-

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.395	3	1.132	1.905	.130
	ภายในกลุ่ม	124.175	209	.594	-	-
	รวม	127.571	212	-	-	-

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมที่ต่างกัน

บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.722	3	.241	.397	.756
	ภายในกลุ่ม	126.849	209	.607	-	-
	รวม	127.571	212	-	-	-

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ในแต่ละด้าน แจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการทำงาน และมอบหมายให้ตรงกับความสามารถของบุคคลที่นำไปนำไปปฏิบัติ ควรจัดรูปแบบคณะกรรมการ การบริหารงานด้านการจัดวัดและได้รับการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องกับงานคณะสงฆ์ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คอยชี้แนะ ส่งเสริมพระสงฆ์ มีการกำหนดนโยบายและมอบหมายงาน โดยเอาใจใส่ดูแลและติดตามประเมินผล

อภิปรายผล

1. บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสมีการจัดประชุมพระสงฆ์ในวัด และชาวบ้านเพื่อชี้แจงแนวทางการบริหารวัด กฎระเบียบภายในวัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบหน้าที่ของเจ้าอาวาสและการบริหารงานบุคคลและองค์การ และศาสนสมบัติ ตลอดจนชี้แจงและแบ่งงานในกิจกรรมงานบุญต่างๆ ของวัดให้แก่พระสงฆ์ทุกรูป และชาวบ้านเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมคิด นิติสาวโร (ธรรมคุณ) (2559) พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวชิชัย ธีรธำรงกุล (2560) พบว่า โดยภาพรวมระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสง่า จันทวนโณ (เปลี่ยนกลาง) (2561) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของ คณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ ยะสาย (2561) พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิกการศึกษาทางโลก วุฒิกการศึกษาทางธรรม วุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรมที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด แตกต่างกัน นำเสนอดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามสมณศักดิ์ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีการให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ทุกรูปโดยจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมและมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ ยะสาย (2561) พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ จำนวนพรรษา ตำแหน่ง วุฒิกการศึกษาสามัญและวุฒิกการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามอายุที่ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้พระสงฆ์และสามเณรตลอดจนคณะกรรมการบริหารวัดได้แสดงความคิดเห็น ในประเด็นต่างๆ รับฟังข้อคิดเห็น ข้อทักท้วงที่เป็นประโยชน์แก่การบริหารวัดตลอดจนเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในระหว่างดำเนินกิจกรรมได้ร่วมกันเสนอข้อหารือแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ ยะสาย (2561) พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ จำนวนพรรษา ตำแหน่ง วุฒิกการศึกษาสามัญและวุฒิกการศึกษาทางธรรม

แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามระยะเวลาอุปสมบทที่ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสมีความเป็นกันเอง ให้ความสนิทสนมกับพระสงฆ์และสามเณร และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอแนะแนวทางในการบริหารวัด ตลอดจนคอยแนะนำ ดูแล กำกับในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธา ไทย (2562) พบว่า เปรียบเทียบพระสงฆ์และสามเณรที่มีตำแหน่งทางสงฆ์จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่ต่างกันมีประสิทธิภาพต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกที่ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสมีการจัดการความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างพระสงฆ์ในวัดอย่างสม่ำเสมอ สร้างบรรยากาศของการทำงานเป็นทีมร่วมในการบริหารวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมคิด นิติสโร (ธรรมคุณ) (2559) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาปริญญาธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.5 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมที่ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เจ้าอาวาสมีการจัดโครงสร้างและแบ่งหน้าที่ตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม โดยมอบหมายหน้าที่ให้พระสงฆ์ตามความสามารถในด้านต่างๆ และมีสามเณรเป็นผู้ช่วยดำเนินงานกิจกรรมภายใต้การกำกับดูแลของพระสังฆาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกิต บุนมี และคณะ (2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

2.6 การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตามวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมที่ต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการศึกษาโดยการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนผู้สนใจได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนจัดหาทุนการศึกษาให้แก่สามเณรและพระสงฆ์ที่เรียน นักรธรรม และบาลี จึงทำให้ได้รับประโยชน์และเห็นถึงการบริหารงานที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิบุโล) (2554) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาสายปริยัติธรรมแตกต่างกัน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำแนกตาม สมณศักดิ์ อายุ ระยะเวลาอุปสมบท วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางปริยัติธรรม ที่ต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสต่อการบริหารวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ได้แก่ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการทำงาน และมอบหมายให้ตรงกับความสามารถของบุคคลที่นำไปนำไปปฏิบัติ ควรจัดรูปแบบคณะกรรมการ การบริหารงานด้านการจัดวัดและได้รับการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องกับงานคณะสงฆ์ ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คอยชี้แนะ ส่งเสริมพระสงฆ์ มีการกำหนดนโยบายและมอบหมายงาน โดยเอาใจใส่ดูแลและติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสนับสนุนให้เจ้าอาวาสวัด มีการกำหนดเป้าหมายไว้ในแผนการบริหารวัดอย่างชัดเจน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างฝ่ายบริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนได้เสียจากภายนอก เสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำแผนร่วมกัน จัดตั้งกฎ ระเบียบในการบริหารงาน กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม และมีการสรุปรายงานผลให้คณะกรรมการได้ทราบ
2. ควรสนับสนุนให้เจ้าอาวาสวัดมีการจัดโครงสร้างของบุคลากรภายในวัด โดยคำนึงถึงหน้าที่ของงานเป็นสำคัญ โดยจัดกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะที่ใกล้เคียงกันให้ทำหน้าที่ที่มีลักษณะเหมือนกัน ร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ ความคิด เทคนิคการทำงานให้แก่กัน
3. ควรสนับสนุนให้เจ้าอาวาสวัด สร้างบรรยากาศในการบริหารวัดที่มีความเป็นกันเอง ดูแลเอื้อเฟื้อกับพระภิกษุ-สามเณร และคณะกรรมการวัด ตลอดถึงญาติโยม เพื่อให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. ควรสนับสนุนให้เจ้าอาวาสวัด เป็นผู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้ความรู้ในการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ แก่พระภิกษุ-สามเณร และคณะกรรมการวัด สนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่กัน มีการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ และกำกับ ดูแล ควบคุม การทำงานและคอยให้คำปรึกษาให้งานประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนการบริหารวัดที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และเกิดความสนใจในการพัฒนาพระพุทธศาสนา
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเจ้าอาวาสในการบริหารวัด เพื่อช่วยพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). **คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ประกิต บุญมี และคณะ. (2561). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร. *สยามวิชาวาร*. 14(2).
- พระมหาวิชัย ชีรธำรงกุล. (2560). **บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชปริยัติโมลี(ไพฑูลย์วิบูล). (2554). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสง่า จันทวนโณ (เปลี่ยนกลาง). (2561). **การบริหารวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมคิด นิตินาโร (ธรรมคุณ). (2559). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 5(1), 307-308.
- พระสุธา ไทย. (2562). **ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร**. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม. (มกราคม – มิถุนายน 2559). **บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล**. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 1(1), 31-40.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). **ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิระยุทธ ยะสาย. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561). **บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(2).
- สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยโสธร. (2562). **วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดยโสธร**. ยโสธร: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยโสธร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.